

*Іващенко Віта Олександрівна,
професор кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ПРИ ЗДОБУТТІ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Останнім часом у світі питання гендерної рівності набули особливої актуальності. Не винятком стала і Україна, де незважаючи на величезні зусилля, для жінок залишаються реальні перепони в різних сферах життєдіяльності. Тому було прийнято спеціальну правову базу з питань гендерної рівності, яка приводиться у відповідність до міжнародних стандартів.

Принцип рівності прав і свобод закріплено в Конституції України. Так, ст. 24 встановлює, що «громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом».

Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям» [1].

Отже, принцип гендерної рівності стосується і питань здобуття освіти, в тому числі і юридичної, та професійної підготовки.

На розвиток положень Конституції України було прийнято Закон від 08.09.2005 «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [2]. Метою Закону є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення

дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України.

Рівні права жінок і чоловіків – це відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі.

Закон заборонив дискримінацію за ознакою статі. Крім того, передбачено забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у здобутті освіти та професійній підготовці (ст. 21). У цьому напрямку держава забезпечує рівні права та можливості жінок і чоловіків.

Навчальні заклади забезпечують:

рівні умови для жінок і чоловіків під час вступу до навчальних закладів, оцінки знань, надання грантів, позик студентам;

підготовку та видання підручників, навчальних посібників, вільних від стереотипних уявлень про роль жінки і чоловіка та спрямованих на формування ненасильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, поваги до людської гідності та статевої недоторканості;

виховання культури гендерної рівності, ненасильницької поведінки, взаємоповаги та рівного розподілу професійних і сімейних обов'язків між жінками та чоловіками.

Центральний орган виконавчої влади з питань освіти і науки забезпечує проведення експертизи навчальних програм, підручників та навчальних посібників для навчальних закладів щодо відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

До навчальних програм вищих навчальних закладів, курсів перепідготовки кадрів включаються дисципліни, які вивчають питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, та факультативне вивчення правових засад гендерної рівності на основі гармонізації національного і міжнародного законодавства.

У подальшому Закон України від 06.09.2012 «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» [3] заборонив дискримінацію з боку державних органів влади, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, юридичних осіб публічного та приватного права, а також фізичних осіб. Під дискримінацією розуміється ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними. Дія зазначеного законодавчого документа поширюється на різні сфери суспільних відносин, зокрема, освіту (ст. 4).

Закон України від 01.07.2014 «Про вищу освіту» [4] також закріпив право на вищу освіту незалежно, зокрема, від статі (ч. 1 ст. 4).

Крім розглянутого, до інших нормативно-правових актів, що стосуються

гендерних питань, відносяться Указ Президента України від 12 січня 2015 № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»; Указ Президента України від 25 серпня 2015 № 501/2015 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини»; Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 655 «Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі»; Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»; Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2018 р. № 234 «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі»; Постанова Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2018 р. № 997 «Питання проведення гендерно-правової експертизи»; Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 273 «Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року»; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 113-р (у редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 вересня 2018 р. № 637-р) «Національний план дій з виконання резолюції ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року»; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 вересня 2018 р. № 634-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року»; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2018 р. № 728-р «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року»; Наказ Міністерства соціальної політики України від 11 грудня 2018 № 1852 «Про затвердження Положення про Державну установу «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей» та інші.

Україна також ратифікувала основні міжнародні документи стосовно забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків. Серед них: Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.; Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 р.; Факультативний протокол до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок від 06 жовтня 1999 р.; Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р.; Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р.

Отже, в Україні гендерна рівність гарантована. Протягом кількох десятиліть у світі досягнуто широкого прогресу в її просуванні. Демократичне суспільство має і надалі надавати жінкам і чоловікам рівні можливості у всіх сферах життя, в тому числі і доступу до освіти. В системі юридичної освіти також мають бути

спеціальні курси, спрямовані на формування у майбутніх юристів, у тому числі правоохоронців, розуміння основ гендерної рівності, необхідності забезпечення рівних прав і свобод громадян, незалежно від статі.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон від 08 верес. 2005 р. № 2866-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
3. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон від 06 верес. 2012 р. № 5207-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.
4. Про вищу освіту: Закон від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

***Іщенко Іван Володимирович,**
доцент кафедри адміністративної діяльності поліції
Одеського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Під час євроінтеграційних перетворень в Україні, було прийнято чимало нормативно-правових актів дія яких спрямована на дотримання та захист прав людини і громадянина, але що стосується роботи поліції деякі питання залишились не врегульованими.

На сьогоднішній день одним з першочергових проблемних аспектів в діяльності Національної поліції України є відсутність механізму встановлення особи правопорушника у разі відсутності у людини відповідних документів і бажання сприяти правоохоронцям у встановленні своєї особи. Так відповідно до ст. 63 Конституції України особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом [1], хоча є різниця у відмові надати пояснення та надати свої установчі дані для встановлення своєї особистості.

Перевірка по спеціалізованим базам даних «Цунамі» та «Армор» не є підставою для встановлення особи та складання наприклад на підставі цих даних відносно особи яку встановили адміністративних матеріалів, в даному випадку